

ISTORIE

Daniel Gordis, unul dintre cei mai respectați analiști ai Israelului, este senior vice president și Koret distinguished fellow la Shalem College și editorialist la *Jerusalem Post* și *Bloomberg View*. Autor a numeroase cărți despre gândirea evreiască și curentele politice din Israel și câștigător al National Jewish Book Award, a publicat totodată articole în reviste și ziare de prestigiu ca *New York Times*, *The New Republic*, *The New York Times Magazine*, *Azure*, *Commentary* și *Foreign Affairs*. Este decanul fondator al Școlii de studii rabinice Ziegler de la University of Judaism. Din 2007 s-a alăturat Colegiului Shalem, contribuind la întemeierea primului colegiu de arte liberale din Israel, după nouă ani ca vice-președinte al Fundației Mandel din Israel și director al Leadership Institute. În 2014 a fost pus de *Jerusalem Post* pe lista celor mai influenți 50 de evrei. Trăiește la Ierusalim.

DANIEL GORDIS

ISRAEL
SCURTĂ ISTORIE
A UNEI
NAȚIUNI RENĂSCUTE

Traducere din engleză
de Diana Zotea

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Pentru
Ella Sara Ben Sasson-Gordis
רְנֵי וְשִׂמְחָה, בֵּת-צִיּוֹן^a
(Zaharia 2, 14)

și pentru

Bayla Chaikof,
a cărei pasiune de-o viață pentru Israel și al cărei devota-
ment pentru educația evreiască continuă să-i inspire copiii
și nepoții

---

^a „Bucură-te și te veseleşte, fiica Sionului.“

*Oprește-ți plânsul, oprește-ți lacrimile din ochi; căci truda
îți va fi răsplătită.*

*...Este nădejde pentru urmașii tăi, zice Domnul; copiii tăi
se vor întoarce în ținutul lor! — Ieremia 31, 16–17*

*O viață de om ar trebui, cred, să fie bine înrădăcinată în-
tr-un loc anume al unei țări de baștină, unde ar putea simți
dragostea ca înrudire tandră pentru fața pământului, pentru
muncile spre care se îndreaptă oamenii, pentru sunetele și
accentele care îl bântuie, pentru orice va conferi acelu
cămin al începutului o inconfundabilă diferență familiară
în cadrul viitoare expansiuni a cunoașterii... un loc în care
caracterul distinct al primelor amintiri poate fi impletit cu
afecțiunea. — George Eliot, *Daniel Deronda**

Cuprins

<i>Introducere: O grandioasă poveste umană</i>	11
1. Poezie și politică: națiunea evreiască în căutarea unei patrii	19
2. Un loc anume din pământul strămoșesc	35
3. O discuție, nu o ideologie: scindări sioniste la început de secol	47
4. De la vis la fărâme de realitate	63
5. Declarația Balfour: imperiul susține statul	80
6. Nici un loc unde să meargă, chiar de-ar putea pleca	97
7. Rezistența Ishuvului față de lupta pentru împărțire teritorială a britanicilor și arabilor	116
8. Independența: fondarea statului	140
9. De la visul de a avea un stat la o statalitate reală	164
10. Israelul intră pe scena internațională	185
11. Israelul se confruntă cu Holocaustul	201
12. Șase zile de război schimbă o țară pentru totdeauna	216
13. Povara ocupației	236
14. Războiul de Iom Kipur: prăbușirea <i>conceptziei</i>	250
15. Revoluție în cadrul revoluției: ascensiunea și răzburarea dreptei israeliene	271
16. Exemplul sioniștilor este urmat: apariția naționalismului palestinian	291
17. Procesul de pace stagnează	310
18. Renașterea evreilor în statul evreu	334
<i>Concluzie: La un secol după Balfour – „Un cămin național pentru poporul evreu“</i>	347
<i>Mulțumiri</i>	355

<i>Anexa A: Glosar de nume</i>	359
<i>Anexa B: Glosar de termeni proveniți din limba ebraică</i>	366
<i>Anexa C: Declarația de Independență a Israelului</i>	370
<i>Anexa D: Prim-miniștrii israelieni și președinții americani și israelieni cu care au lucrat</i>	373
<i>Anexa E: Partide politice israeliene și schimbarea balanței puterii</i>	376
<i>Anexa F: Lecturi suplimentare</i>	378
<i>Note</i>	379
<i>Lucrări citate</i>	409
<i>Indice de nume</i>	427

INTRODUCERE

○ grandioasă poveste umană

În Israel, pentru a fi realist, trebuie să crezi în miracole.

— David Ben Gurion, întâiul prim-ministru al Israelului¹

„Evreul a fost scos în afara legii în Rusia“, scria, în 1898, Mark Twain în *Harper's Magazine*². „Spania [a hotărât] să-l izgonească acum 400 de ani, iar Austria, vreo două secole mai târziu. De-a lungul veacurilor, Europa creștină [...] i-a restrâns toate îndeletnicirile. Prin lege, i-a fost răpit treptat dreptul de a practica o meserie sau alta, până nu i-a mai rămas aproape nimic de făcut. I s-a interzis să se ocupe de agricultură și să aibă activități juridice; i-a fost îngăduit să practice medicina numai printre evrei; i-au fost interzise activitățile artizanale. Chiar și instituțiile de învățământ obișnuite și școlile cu profil științific au trebuit să-și închidă porțile în fața acestui dușman teribil.“

Totuși, un evreu, nota Mark Twain, a avut o strategie pentru a se asigura că evreii vor avea un viitor mai bun decât trecutul. „Ați auzit de planul lui [Theodor Herzl]? Dorește să adune evreii din toată lumea în Palestina, să aibă propriul guvern – sub suzeranitatea sultanului, presupun. Anul trecut [la Primul Congres Sionist] [...] au fost delegați de pretutindeni, iar propunerea a fost acceptată în unanimitate.“

Mark Twain vorbea cu admirație despre realizările evreilor, cu compasiune față de greutățile pe care le înfruntau în Europa și chiar cu o anumită înțelegere față de dorința lor renăscută de a crea un stat în Palestina. Avea, totuși, rezervele lui: „Eu nu sunt sultanul și nu protestez; dar dacă oamenii cei mai iscusiți și inteligenți se vor strânge într-o țară liberă [...] cred că ar fi înțelept să oprim acest proces. Nu e bine să-i permitem rasei să-și afle propria putere. Dacă un cal ar fi conștient de puterea pe care o are, nu am mai putea călări.“

Mark Twain era mai profetic decât credea. Statul Israel a fost creat la exact cincizeci de ani după ce articolul său apăruse în *Harper's*, și este, în multe privințe, una dintre cele mai extraordinare povești ale

omului din toate timpurile. Ar fi greu să numim un alt popor care să fi trecut printr-o perioadă atât de nefastă și care, în decursul a câteva decenii, să aibă așa de multe realizări și să atingă culmi atât de înalte. Deși foarte real, ceea ce s-a petrecut în Israel în ultimul secol pare uneori un basm.

Israelul este povestea unui popor fără patrie care timp de mii de ani a păstrat viu un vis, cel al izbăvirii unui popor aflat pe marginea abisului, al unei națiuni care și-a făurit un viitor când nimic nu părea posibil. Exilați din Iudeea de romani în 70 d.Cr., evreii au visat timp de două mii de ani să se întoarcă în patria strămoșească. În rugăciunile lor de zi cu zi nu conțineau să repete numele de Ierusalim și îl implorau pe Dumnezeu să-i ducă înapoi în Sion. Indiferent de locul în care se aflau, atunci când se rugau, o făceau cu fața spre Ierusalim. Cuvintele care încheiau Sederul Paștilor erau *Anul viitor la Ierusalim*. Evreii nu au părăsit niciodată Sionul de bunăvoie și nici nu au încetat să creadă că se vor întoarce acolo într-o zi.

Spre sfârșitul secolului al XIX-lea și la începutul secolului XX, un număr mic de evrei au început să se mute în Palestina, unii pentru că erau siguri că în Europa violențele împotriva lor aveau să izbucnească în curând, alții din motive pur ideologice. Într-o epocă a naționalismului european, au simțit că și evreii ar trebui să aibă un stat. Din păcate însă, nu rugăciunile evreilor le-au transformat visul în realitate, ci ororile secolului XX.

Deși în Declarația Balfour, din 1917, britanicii au afirmat că sprijină ideea creării unui stat evreu, progresul a fost lent. Au trecut de la o atitudine ambiguă la una ostilă; în anii '30, britanicii au început să blocheze imigrația evreilor în Palestina, afectând proaspăt înfripata speranță sionistă cu privire la crearea unui stat viabil. Apoi, între 1939 și 1945, naziștii au ucis 90% din cele 3,3 milioane de evrei din Polonia – cea mai însemnată comunitate evreiască de pe Pământ. În total, a fost ucisă o treime din populația evreiască a lumii.

Pe plan internațional, consensul a început încet-încet să prindă contur, parțial în urma aceluia genocid fără precedent. A devenit clar că evreii aveau pur și simplu nevoie de un loc unde să se ducă. Sioniștii au continuat să-și construiască instituțiile prestatale și, în cele din urmă, i-au forțat pe britanici să plece. În mai 1948 s-a născut statul Israel.

Primii ani au fost extrem de dificili. Noul stat, fără rezerve financiare și cu o infrastructură slab dezvoltată, a trebuit brusc să absoarbă mase de imigranți mult mai mari decât propria populație. Sute de mii de evrei din Africa de Nord, Iran, Irak și din alte părți au venit

în Israel atunci când țările-gazdă i-au expulzat, după crearea statului evreu; alți 150.000 de refugiați din pricina Holocaustului, purtând toate traumele experienței oribile pe care o trăiseră, au ajuns și ei la granițele Israelului. Cu un teren mlăștinos în trecut, încă necultivat în unele zone, și cu regiuni deșertice, în mare măsură neroditoare, lipsit de resurse naturale și aproape fără bani lichizi, statul avea puține posibilități pentru a hrăni și oferi adăpost tuturor acestor oameni, așa că a început raționalizarea alimentelor. La doar câțiva ani de la fondarea sa, țara era în pericol de colaps financiar.

Totuși israelienii nu s-au dat bătuți, în parte și pentru că nu aveau unde să se ducă. Evreii americani, multă vreme ambivalenți în privința unui stat evreu, au trimis Israelului resursele financiare de care avea atâta nevoie. Apoi Germania a plătit despăgubiri pentru Holocaust, iar Israelul a început treptat să lase în urmă sărăcia și neputința. Cu timpul, și-a construit o infrastructură rutieră și industrială, un sistem de transport al apei la nivel național și mult mai multe locuințe. Și-a adunat puterile, devenind un jucător chiar dincolo de regiunea sa, colaborând cu Statele Unite, Anglia și Franța în politici internaționale complexe. La douăzeci de ani după crearea Israelului, succesele sale și imaginea diferită a ceea ce însemna să fii evreu i-au determinat pe evreii sovietici să ceară permisiunea de a emigra. Câteva decenii mai târziu, Israelul a devenit o forță economică și tehnologică; invidiat de o mare parte a Occidentului, a avut mai multe companii membre NASDAQ decât întregul continent european la un loc.

În toate domeniile Israelul a dat semne de înflorire de-a dreptul surprinzătoare. O țară care instituisese raționalizarea alimentelor în anii '50 ajungea să producă, în anul 2000, numeroase vinuri premiate la nivel internațional. O țară care avusese vreme de decenii o singură televiziune (controlată de guvern) avea acum numeroase canale și producea filme care concureau la premiile Oscar. O patrie pentru mulți supraviețuitori ai Holocaustului, imagine a neputinței și a pasivității pentru unii, Israelul a devenit o putere militară. Un popor pentru care, de-a lungul timpului, învățătura a fost sfântă a continuat această tradiție în noua lui patrie, obținând rezultate extraordinare, câștigând premii Nobel și stabilind standarde internaționale pentru cercetare în numeroase domenii.

Deși este povestea unei țări, povestea Israelului este și povestea unei revoluții. Sionismul a fost mișcarea de eliberare națională a poporului

evreu, având rolul de a transforma condiția existențială a evreului. Era timpul, stăruiau sioniștii, ca poporul evreu să renască.

În multe privințe, sionismul a fost o rebeliune împotriva vechiului iudaism. Pe măsură ce evreii europeni au fost atacați în mod repetat și marginalizați constant, liderii sioniști au început să susțină că nu numai Europa era în mod evident vinovată, ci și evreii. Era timpul ca evreii să refuze să mai fie victimele de serviciu, trăind oriunde puteau până când țara lor gazdă decidea să-i expulzeze sau să-i ucidă. Anglia i-a expulzat pe evrei în 1290; Spania, în 1492. Apoi a urmat violentul antisemitism european. Între timp, s-au plâns liderii sioniști, evreii au rămas pasivi, slabi, temători, concentrându-se asupra textelor vechi, sacre, în loc să se apere și să-și ia istoria în propriile mâini.

Lucrurile trebuiau să se schimbe, socoteau mulți gânditori sioniști timpurii. Zelul lor revoluționar era nemăsurat. Sionismul a însemnat, în multe privințe, ruperea legăturilor cu trecutul. Evreii erau atât de disperăți să creeze un tip nou de evreu, încât și-au schimbat până și numele. Primii patru prim-miniștri ai Israelului reprezintă un exemplu în acest sens. David Ben Gurion s-a numit la naștere David Gruen. Moshe Sharett s-a născut Moshe Shertok; Levi Eshkol se numea inițial Levi Shkolnik. Golda Meir (întâiul prim-ministru femeie al Israelului) s-a numit Golda Meyerson. Schimbarea numelor a fost o modalitate de a spune „ajunge!“ – era timpul pentru o nouă viziune asupra lumii din perspectiva evreilor, o nouă înfățișare, o nouă patrie evreiască, noi nume evreiești. Venise vremea unui „nou evreu“, a unui popor evreu renăscut.

Noul evreu a apărut în statul Israel. De fapt, au apărut multe forme ale noului evreu. O parte din fascinația Israelului este dată de discuția continuă despre ceea ce ar trebui să fie și să devină iudaismul și evreii. Uneori, această conversație este politicoasă și restrânsă; alteori, izbucnește în lupte pasionante pe numeroasele fronturi politice din Israel. În ciuda acestei confruntări virulente, sionismul a reușit într-un mod admirabil. Evreii de astăzi nu mai sunt europenii ascunși, temători din trecut. Este indubitabil că sionismul a reușit să creeze noul evreu.

Sionismul a fost și o revoluție împotriva posibilității înseși ca unii evrei să nu aibă un loc în lume căruia să-i spună acasă. Când, la mijlocul secolului XX, în Europa s-a ajuns la un paroxism al urii genocidare, mulți evrei nu au avut unde să fugă. Statele Unite și-au închis granițele. La fel și Canada. Britanicii i-au oprit pe evreii care voiau să ajungă în Palestina. Bărți pline cu sute de evrei au navigat pe mare în încercarea disperată de a găsi un loc unde să acosteze, dar

aceasta s-a soldat adeseori cu un eșec. Uneori, nave ce plecau din Europa încărcate cu evrei care fugeau din calea Holocaustului trebuiau să se întoarcă sau erau intenționat scufundate de nave inamice, doar pentru că nimeni nu voia „un surplus de evrei”. Sionismul era hotărât să schimbe asta; urmărea să creeze o lume în care evreii să nu mai fie niciodată oameni fără patrie. Și în această privință crearea Israelului a fost un vis transformat în realitate.

După secole întregi în care evreii au suferit în exil, sionismul își propunea să le redea bogăția culturală pe care un popor o are atunci când trăiește în patria sa strămoșească, își vorbește propria limbă, își hotărăște viitorul. Dacă evreii fuseseră împrăștiați în ceea ce rugăciunile lor numeau „cele patru colțuri ale pământului”^{*}, sioniștii sperau să-i aducă din nou împreună. Dacă milenii de exil au făcut ca ebraica, o limbă cândva vorbită și vibrantă, să fie folosită numai în textele sacre și liturgice, sioniștii vor readuce la viață această limbă străveche. Poporul evreu va crea muzică, artă, literatură și poezie, asemenea tuturor celorlalte popoare. Va exista cultură înaltă și cultură populară. Evreii vor trăi în orașele pe care strămoșii lor le-au cunoscut, vor merge pe aceleași drumuri din patria strămoșilor lor biblici. Conducătorii evrei vor face politica referitoare la război și pace, economie, sănătate și imigrație. Sionismul a reușit toate acestea, și chiar mai mult decât atât. Felul în care Israelul reflectă această renaștere a poporului evreu este o parte din istoria pe care o spune această carte.

Desigur, nu toate aspirațiile sioniste au fost îndeplinite. Oameni precum Theodor Herzl și Israel Zangwill credeau că evreii vor aduce un asemenea progres în Orientul Mijlociu, încât vor fi primiți cu bucurie de locuitorii din regiune. Aceștia gândeau și sperau că un stat evreu putea fi creat fără să apară conflicte. Din nefericire, era un vis naiv. Israelul a fost blocat într-un conflict amar și dureros cu zeci de ani înainte de crearea sa, un conflict care, din păcate, nu dă semne că s-ar domoli.

Și Theodor Herzl, din multe puncte de vedere arhitectul statului israelian modern, a crezut că, odată ce evreii vor avea o țară proprie, antisemitismul din Europa și din alte părți ale lumii va rămâne în trecut. Această speranță era și ea naivă. Într-o anumită măsură, Israelul a complicat, de fapt, viziunea lumii asupra evreilor și condiția acestora în Europa. Mărirea și decăderea, fluxul și refluxul

^{*} Vezi Isaia 11, 12. Toate citatele din Biblie sunt preluate din ediția apărută la Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994 (n. tr.).

Israelului în cadrul comunității internaționale reprezintă o parte esențială a istoriei sale, iar volumul de față va analiza și acest aspect.

Israelul este un spațiu complex și dinamic. Este o țară plină de locuri sacre – dar și laice (unii le-ar numi profane) – înfloritoare și de muzică. În anumite privințe, este o societate profund tradițională, iar în altele, extrem de modernă. Aici trăiesc evreii ultraortodocși, care de obicei evită lumea modernă, și tot aici se găsește una dintre cele mai avansate capitale ale lumii în materie de tehnologie. Locuitorii sunt evrei de diferite culori, evrei de diferite origini etnice, evrei care vorbesc limbi diferite, evrei atât nereligioși, cât și credincioși – dar și mulți oameni care nu sunt evrei. Majoritatea imigranților pe care i-a absorbit Israelul (și, pe cap de locuitor, Israelul a absorbit mai mulți imigranți decât orice altă țară din lume) provin din țări fără o tradiție democratică; totuși, Israelul a fost dintotdeauna o democrație, ba încă una înfloritoare. Și, cu toate că este o țară mică în ceea ce privește mărimea și populația, Israelul și povestea sa se află în mod constant în centrul atenției lumii. În esență, este imposibil să înțelegem lumea de astăzi fără să înțelegem statul evreu – cu tot dinamismul, dar și complexitatea sa.

În ciuda atenției îndreptate asupra Israelului, nu a existat până acum nici un volum riguros și echilibrat din punct de vedere istoric care să spună publicului larg povestea acestei țări, așa cum se întâmplă în lucrarea de față. Există, desigur, câteva istorii excelente ale Israelului. Dar multe dintre ele sunt de două sau chiar de trei ori mai lungi decât această carte, dacă nu și mai lungi, și este puțin probabil să-i atragă pe cititorii obișnuiți. Și, cu toate că în aceste cărți foarte întinse sunt aprofundate unele subiecte care aici au fost doar menționate în treacăt sau sunt discutate aspecte și evenimente care nu sunt abordate în paginile de față, ele fac confuză sau greu de înțeles „povestea” de ansamblu pe care o spune această carte.

Multe dintre aceste cărți istorisesc *ce s-a întâmplat*, fără a explica așa cum se cuvine *de ce s-a întâmplat* astfel sau modul în care diferitele componente ale poveștii se adună formând un întreg coerent. Cu toate acestea, Israelul ocupă un loc mult prea important în afacerile internaționale pentru ca noi să nu-l înțelegem. Așadar, această carte spune povestea *ideii* statului evreu – unde a apărut, cum a fost ea păstrată și cum visul s-a transformat în realitate.

Fiindcă povestește *ce s-a întâmplat*, această carte se concentrează mai ales pe motivele pentru care întâmplările au avut loc. De unde le-a venit evreilor ideea de a merge în Palestina și de a construi acolo

o țară? De ce insistau sioniștii că țara lor trebuie să fie neapărat în Palestina? Când și de ce a început lumea să sprijine această idee? Cum au reușit oamenii – proveniți în majoritatea lor din țări nedemocratice – să construiască o democrație care a funcționat admirabil de la începuturile ei? De ce par israelienii așa de vehement și fără de speranță dezbinați în legătură cu atât de multe chestiuni? De ce comunitățile evreiești din Israel și America au avut atâta vreme păreri contradictorii în privința multor probleme decisive? Care este viitorul Israelului?

Această carte istorisește totodată multe dintre poveștile esențiale pentru modul în care israelienii se înțeleg pe ei înșiși și își înțeleg țara. Așa cum istoria călătoriei pe timp de noapte a lui Paul Revere, cea a lui George Washington, care, contrar așteptărilor, a traversat râul înghețat Delaware, și cea a bătăliei curajoase de la Alamo sunt fundamentale pentru povestea pe care o spun americanii despre ei înșiși, la fel sunt și povestirile pe care israelienii le spun despre istoria lor. Aceste amintiri sunt esențiale pentru a înțelege mentalitatea israelienilor, modul în care își văd istoria, statul și felul în care îi percepe lumea; prin urmare, cartea de față conține și cele mai importante dintre aceste povestiri.

Tot aici îi întâlnim pe oamenii formidabili, pasionați și imprevizibili din spatele acestei istorii. Însă, pentru ca această carte să nu fie prea lungă, multe evenimente sunt prezentate dintr-o perspectivă de ansamblu. De pildă, când vine vorba de războaie, cartea de față se concentrează pe motivul pentru care Israelul a fost atras în conflict, elementele esențiale ce s-au aflat și ceea ce s-a întâmplat în societatea israeliană și cu poziția sa pe plan internațional din cauza unui anumit conflict. Există alte cărți care oferă informații despre isprăvile militare ale fiecăruia dintre războaiele Israelului; nu acesta este scopul nostru.

Alte subiecte rămân practic nedezbătute. Istoria economică a Israelului, de exemplu, este fascinantă, dar cu excepția reparațiilor germane, care au salvat țara din punct de vedere economic, sau a improbabilului avânt al înaltei tehnologii, această carte nu va acorda prea multă atenție economiei Israelului. În mod inevitabil, multe evenimente și personalități nu au putut fi incluse într-o istorie scurtă ca aceasta.

Orice carte relativ scurtă despre o țară atât de complexă și de bogată precum Israelul este, prin natura sa, o lucrare de interpretare. Chiar și unele fapte aparent „obiective“ sunt încă subiect de dezbateri

aprinse, iar motivațiile și intențiile principalilor jucători sunt, neîndoielnic, și mai greu de stabilit.

Totuși, dincolo de dezbaterile asupra faptelor, se pune întrebarea care este cea mai corectă „narațiune“ despre Israel. Nu vor fi doi oameni care să scrie o asemenea carte în același fel. Cât de mult să sărbătorim realizările, când și cum să evidențiem erorile și dezamăgirile, ce să includem și ce să omitem, ce să presupunem despre motivele care au determinat deciziile și alegerile anumitor oameni, cum să punem totul într-o perspectivă coerentă, unică – acestea sunt probleme asupra cărora mulți cititori vor avea inevitabil păreri diferite.

Am încercat să nu neglijez aceste numeroase poziții și, în același timp, să spun povestea făcând apel la întâmplări revelatoare în acest sens. Concentrându-mă atât pe realizări, cât și pe greșeli, pe istoria extraordinară și viitorul îngrijorător, pe cei bine intenționați, dar și pe răuvoitori, am căutat să prezint istoria Israelului nu ca pe un amalgam de fapte, ci ca pe o poveste. Ca în orice poveste importantă, există personaje care se dezvoltă și-apoi dispar, care fac greșeli, dar care ating și măreția. Personajele din această poveste sunt oameni, mișcări, partide politice, state și multe altele. Am căutat să spun povestea cât de convingător și de corect am putut.

Israel: O scurtă istorie a unei națiuni renăscute spune povestea unei țări de mici dimensiuni și a ideii de la care a început totul. Este relatată istoria unei țări care a învins dificultățile, dar care încă se confruntă cu dușmani și obstacole înfricoșătoare – unii le-ar numi insurmontabile. Este povestea unui popor renăscut, dar care a plătit pentru asta un preț imens. Istoria Israelului este una complicată, deopotrivă dramatică și tristă. Este o poveste minunată și înălțătoare, care afectează lumea în care trăim oriunde ne-am întoarce privirile.

Acum a venit vremea să depănăm povestea, să înțelegem ce s-a întâmplat și, mai ales, care au fost motivele.

Poezie și politică

Națiunea evreiască în căutarea unei patrii

În acel tărâm călduros și frumos, domnește răul și se întâmplă și nenorociri? — Haim Nahman Bialik, „Către pasăre“

Va deveni vocea unei generații, un poet al cărui suflet îndurerat era o fereastră către suferința întregului său popor. Avea doar 19 ani când a publicat poezia „El Hatzipor“ („Către pasăre“); în scurtă vreme Haim Nahman Bialik avea să fie recunoscut drept unul dintre cei mai mari poeți evrei ai tuturor timpurilor, cu siguranță cel mai mare din epoca sa. Poezia lui Bialik a surprins atât disperarea și tristețea pe care le-a simțit poporul evreu la sfârșitul secolului al XIX-lea, cât și dorul după un loc pe care ei îl considerau al lor, deși nu-l văzuseră niciodată.

„Cât a tânjit sufletul meu să-ți audă vocea“, spune poetul unei păsări care tocmai se întorcea din Sion, cunoscut apoi sub numele de Palestina. Întreabă pasărea cum este viața în locul idilic pe care și-l imaginează. „Are Dumnezeu milă de Sion?“ „Cade roua asemenea perlelor pe Muntele Hermon?“ „În acel tărâm călduros și frumos, domnește răul și se întâmplă și nenorociri?“ Nefiind neapărat întrebări, aceste cugetări au fost mai degrabă visuri nostalgice despre un spațiu aflat peste mări și țări, care odinioară fusese locuit de poporul evreu și care – gândeau Bialik și alții din generația lui – i-ar fi putut fi din nou casă.

Când Bialik a publicat poemul „Către pasăre“ în 1892, viața evreilor din Europa de Est era extrem de dificilă din multe puncte de vedere. În Rusia, evreii aveau voie să locuiască numai într-o anumită regiune, numită „zona de rezidență“. Violența împotriva evreilor a fost înfricoșătoare, fiind fie încurajată, fie ignorată de guvern și autoritățile locale. Pogromurile, după cum au fost numite aceste atacuri asupra evreilor, avuseseră loc și în trecut, dar, spre sfârșitul secolului al XIX-lea, s-au